

CONȚINUTUL DREPTURILOR SUBIECTIVE PRIVIND INVENȚIA DE SERVICIU

conf. univ., dr.
Tatiana BODIUL

Margareta PROHIN,
șef secție Protecția PI

Universitatea de Stat din Moldova

În conformitate cu Legea Republicii Moldova privind brevetele de invenție nr. 461/1995 (în continuare - Lege), angajatorul deține un spectru larg de drepturi patrimoniale asupra invenției de serviciu, la care se referă, în primul rând, dreptul de depunere a cererii și de obținere a brevetului privind invenția de serviciu. Astfel, angajatorul, în cazul eliberării pe numele lui a brevetului, devine posesorul dreptului exclusiv asupra invenției de serviciu, adică are posibilitatea de a exploata invenția protejată prin brevet după bunul său plac, precum și de a interzice altor persoane folosirea acesteia.

Spre deosebire de Legea URSS „Privind invențiile în URSS” nr. 2213-1 din 31.05.1991, conform căreia brevetul pentru invenția de serviciu se elibera angajatorului în cazul încheierii unui contract respectiv de cesiune, în prezent angajatorul poate dispune de invenția creată în exercitarea atribuțiilor de serviciu indiferent de dorința autorului invenției.

În același timp, nu este exclusă posibilitatea încheierii diferitelor contracte dintre salariat și angajator, care prevăd atât folosirea în comun a invenției, cât și o altă utilizare a acesteia. Condițiile exploatării invenției pot fi reflectate în contractul individual de muncă dintre au-

torul invenției și angajator, care stipulează executarea sarcinii de producție, ca rezultat al căreia este creată invenția respectivă.

Angajatorul e în drept să renunțe la drepturile asupra invenției și să-i permită salariatului-inventator să depună cererea pe numele său. Pentru aceasta, în Legea nominalizată e prevăzut un termen, după expirarea căruia patronul pierde dreptul de a depune cererea la AGEPI. Acest termen constituie 60 de zile din momentul când salariatul a comunicat angajatorului despre crearea invenției de serviciu. În perioada respectivă patronul urmează să întreprindă una din următoarele acțiuni:

- să depună cererea la AGEPI;
- să cesioneze dreptul la depunerea cererii oricărei alte persoane;
- să ia decizia privind păstrarea invenției în regim secret, comercial (know-how), dar în acest caz este obligat să comunice autorului în scris decizia respectivă.

Totodată, menționăm faptul că procedurile privind acordarea dreptului de depunere a cererii unei alte persoane, precum și realizarea deciziei despre păstrarea invenției în secret, nu sunt formalizate. Aceasta poate conduce la multiple interpretări ale drepturilor lor de către subiecții raporturilor examinate.

Angajatorului i se păstrează dreptul de a exploata invenția de serviciu în producția proprie chiar și în cazul obținerii de către salariatul-inventator a brevetului pe numele său în baza licenței neexclusive. În conformitate cu pct. 13, art. 9 al Legii nr. 461/1995, în cazul în care salariatul-inventator obține brevetul pe numele său, patronul are dreptul preferențial la licență neexclusivă. În același timp, atât în Lege, cât și în Regulamentul privind obiectele de proprietate industrială create în cadrul exercitării atribuțiilor de serviciu, adoptat prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 1609 din 31.12.2003 (în continuare - Regulament), nu se indică caracterul utilizării dreptului respectiv. Prin urmare, salariatul-inventator poate să acorde o atare licență cu titlu oneros, adică în schimbul unei plăți.

În opinia unor autori (Maximov M.V., Fokin V.M.), în prezent dreptul la folosirea invenției de serviciu în producția proprie acordat patronului prin lege, trebuie examinat în calitate de împovărare a brevetului obținut de către autor. În cazul cesiunii brevetului asupra invenției nominalizate, autorul, evident, este obligat să informeze cumpărătorul despre existența împovărării respective sau, în prealabil, să elibereze brevetul de împovărare prin încheierea contractului respectiv cu angajatorul. Însă o astfel de obligație nu este fixată în Lege.

Studiul drepturilor autorului invenției de serviciu ne demonstrează că în toate cazurile de realizare a drepturilor de către angajator, autorul invenției de serviciu are dreptul la o remunerație corespunzătoare. Legea în vigoare (art.9 (10)) definește remunerația ca fiind „corespunzătoare beneficiului obținut din exploatarea

invenției de către patron sau beneficiului prezumtiv – în cazul în care patronul va obține brevetul”. În același timp, remunerația se plătește în cuantumul și condițiile stabilite în contractul dintre inventator și patron.

În conformitate cu prevederile Legii și Regulamentului menționat, autorul invenției de serviciu dispune de următoarele drepturi:

- obținerea brevetului privind invenția de serviciu după expirarea termenului de 60 de zile din momentul în care dânsul a informat angajatorul despre crearea OPI și neluarea de către acesta a uneia din deciziile descrise anterior, precum și în cazul renunțării angajatorului la drepturile sale după depunerea cererii privind invenția de serviciu (art. 9 (13) al Legii; reg. 13 și 14 al Regulamentului);
- remunerație pentru invenția de serviciu creată, inclusiv în cazurile când angajatorul transmite dreptul la obținerea brevetului oricărei alte persoane sau ia decizia de a păstra invenția în secret (art. 9 (13) al Legii);
- remunerație pentru exploatarea invenției de serviciu la întreprinderea, unde a fost creată (art. 9 (10) al Legii);
- remunerație, dacă dreptul exclusiv asupra invenției de serviciu (brevetul) aparține angajatorului sau comanditarului, precum și în cazul în care angajatorul sau comanditarul deține o licență (reg. 17 al Regulamentului);
- remunerație în cazul în care angajatorul sau comanditarul cesionează dreptul asupra invenției de serviciu terților;
- remunerație de încurajare în cazul în care invenția de serviciu nu corespunde condițiilor de brevetare, precum și după obținerea brevetului, dacă invenția de serviciu a fost comercializată înainte de obținerea protecției juridice, inclusiv și în baza tranzacției anterioare (reg. 22 al Regulamentului);
- compensație în cazul în care angajatorul exploatează în producția sa invenția de serviciu, brevetul privind această invenție aparținând autorului (pentru acordarea unei licențe neexclusive angajatorului art. 9 (13) al Legii);

- acordarea unei licențe neexclusive gratuite în cazul în care brevetul pentru invenția de serviciu este eliberat patronului (art. 9 (15) al Legii).

În cazul în care la crearea invenției de serviciu și-au adus contribuția doi sau mai mulți salariați (coautori), partea ce revine fiecărui autor din cuantumul remunerației prevăzute se stabilește de coautori, în funcție de aportul fiecăruia la crearea invenției de serviciu, menționat în comunicarea despre crearea invenției de serviciu (reg. 10 și 21 al Regulamentului).

De menționat că, în conformitate cu normele generale ale dreptului de autor, drepturile personale nepatrimoniale (morale), cum ar fi dreptul la paternitate, dreptul la nume ș. a., aparțin autorului, acestea nu pot fi înstrăinate și sunt valabile pentru un termen nelimitat.

Posedarea dreptului asupra invenției de serviciu este concomitent conjugată cu anumite obligațiuni.

Crearea unei invenții de serviciu poate fi inițiată atât de salariat, cât și de angajator. Inițiativa creării se fixează într-un contract întocmit în scris, semnat de ambele părți. Nerespectarea acestei proceduri, conform reg. 8 al Regulamentului, nu lezează drepturile angajatorului asupra invenției de serviciu. Astfel, nici salariatul, nici angajatorul nu sunt obligați să încheie un contract anumit privind crearea unei invenții de serviciu.

Dacă preconizata invenție corespunde anumitelor condiții de a fi calificată „de serviciu”, și anume, dacă invenția se referă la domeniul activității angajatorului, iar activitatea salariatului care a condus la crearea invenției include atribuțiile lui de serviciu sau salariatul a primit o sarcină concretă de a crea o invenție, sau în timpul creării invenției de serviciu salariatul a folosit resurse materiale și financiare, cunoștințele și experiența angajatorului, *salariatul este obligat în termen de o lună din momentul creării unei astfel de invenții să-i comunice angajatorului în scris despre aceasta.*

Legislația Republicii Moldova stabilește detaliat modul executării acestei obligațiuni de către salariatul-inventator. Comunicarea privind crearea invenției de serviciu se perfectează obligatoriu în scris, sub formă de raport, semnat de autor (coautori). Raportul în cauză include informații privind elaborarea și domeniul de utilizare a invenției, descrierea rezultatului obținut, alte informații ce țin de modalitățile de elaborare și de aplicare a invenției.

Primind de la salariat un astfel de raport, *angajatorul este obligat să-l înregistreze, fixând data prezentării raportului și aducându-i la cunoștință autorului în scris despre acest fapt.*

Momentul respectiv e foarte important, deoarece anume din data prezentării raportului de către salariat încep a curge cele 60 de zile, în timpul cărora *angajatorul este obligat să ia o decizie concretă.* Dacă angajatorul nu respectă obligațiunile respective, invenția devine „liberă” și drepturile asupra ei se transferă autorului.

În cazul renunțării la obținerea brevetului după depunerea cererii sau la menținerea în vigoare a brevetului, *angajatorul sau succesorul lui este obligat să comunice în scris despre aceasta nu numai autorului, dar și AGEPI, propunându-i autorului invenției cesiunea gratuită a dreptului la obținerea brevetului sau însuși brevetul.*

În Regulament se menționează în mod deosebit faptul că *autorul (coautorii) este obligat să participe la perfectarea și redactarea cererii privind invenția de serviciu care urmează să fie depusă la AGEPI, adică să acorde asistență angajatorului în vederea perfectării materialelor cererii și corespondenței cu AGEPI. Autorul este obligat, de asemenea, să acorde asistență angajatorului în măsura posibilităților, inclusiv asistență informațională și consultații în vederea implementării și utilizării ulterioare a invenției.*

La rândul său, *angajatorul se obligă să-i pună la dispoziție salariatului copiile materialelor cererii, să-l informeze despre desfășurarea examinării cererii, precum și să-i prezinte pentru studiere corespondența cu AGEPI.*

După cum am menționat *angajatorul*, căruia îi aparține dreptul asupra invenției de serviciu, *este obligat să-i achite autorului o remunerație corespunzătoare.* Modul, cuantumul și termenul de plată al acesteia se stabilește în baza contractului dintre salariat și angajator.

Conform art. 9 (16) al Legii, *patronul și salariatul-inventator al invenției de serviciu au obligația de a se informa reciproc în scris asupra stadiului realizării invenției și de a se abține de la orice divulgare care poate aduce prejudicii exercitării drepturilor de către fiecare parte.* Partea care a ignorat aceste obligații, trebuie să repare prejudiciile celeilalte părți, inclusiv

profitul neobținut în conformitate cu legislația în vigoare.

Specificul raporturilor juridice dintre salariat și angajator implică o examinare deosebită din punctul de vedere al protecției drepturilor asupra proprietății intelectuale, informației de afaceri și celei confidentiale.

Necesitatea reglementării raporturilor dintre salariat și angajator în legătură cu elaborarea, obținerea protecției juridice și utilizarea invenției de serviciu devine cauza perfectării și încheierii diferitelor forme de contracte, luându-se în considerație aceste raporturi

și specificul unui atare obiect cum este invenția de serviciu. Iar aceasta, la rândul său, atrage necesitatea unei atitudini semnificativ mai atente ce ține de obligațiile părților, întreprinderea unor măsuri adecvate în vederea asigurării lor. Din punct de vedere practic, este important de a examina posibilitățile reflectării drepturilor și obligațiilor reciproce ale angajatorului și salariatului-inventator apărute anterior, în legătură cu invențiile de serviciu create și transmise conform unor astfel de contracte. Evidența lor, în opinia noastră, va permite în viitor subiecților contractului de muncă și ai celui de drept civil să evite litigiile inutile.

SUMMARY

The employer possesses a large spectrum of the patrimonial rights on the employee's invention, to which first of all is referred the right on filing the application for a patent on the employee's invention. In the case of issue of the patent in his name, the employer become the owner of the exclusive rights on the employee's invention, that is he has possibility to use the invention protected by the patent to his discretion as well as to interdict utilization thereof by third persons.

CALENDAR

La 4 martie 1947 s-a născut, la Noua Suliță, reg. Cernăuți, Ucraina, Andrei COVAL, doctor în fizică și matematică, colaborator științific superior în Laboratorul de fizică a semiconductorilor al Universității de Stat din Moldova.

A. COVAL și-a făcut studiile la Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de fizică și matematică (1964-1969). Urmează doctorantura la Institutul fizico-tehnic "A. Ioffe" din Sankt-Petersburg (1972-1974). În 1975 susține teza de doctor în fizică și matematică la USM.

De mai bine de trei decenii activează la USM în Laboratorul de cercetări științifice în domeniul fizicii semiconductorilor, fiind concomitent și conferențiar la Catedra de fizică a semiconductorilor.

Este autorul a circa 140 de publicații științifice și a 3 invenții brevetate în domeniul tehnologiei materialelor semiconductoare.

* * *

La 8 februarie 1942 s-a născut, la Florițoaia Veche, Ungheni, Ion ȚIULEANU, doctor în fizică și matematică, cercetător științific coordonator la Institutul de Fizică Aplicată al AȘM.

A absolvit Facultatea de fizică și matematică a Universității de Stat din Moldova în 1965. Susține teza de doctor în fizică și matematică la specialitatea "Fizica semiconductorilor și dielectricilor" în 1987. Din 1996 activează în domeniul conversiei energiei radiației solare în energie electrică cu ajutorul celulelor solare fotoelectrochimice regenerative.